

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AŠO) XLVII (41)

Štev. (No.) 38

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

6. oktobra 1988.

Naša slovenščina

Stopničko više

GOVOR ARH. JURETA VOMBERGARJA NA OBLETNICI SLOMSKOVEGA DOMA

Skušal bom nekaj povedati, o čemer je zadnje čase veliko negotovnosti med našimi starejšimi, namreč glede slovenskega govornega našega mladine, recimo na njihovih mladinskih dneih.

Naj koj v začetku povem, da ne bo dvoma, da sem prepričan, da se s slovenskim jezikom prične in konča naše slovenstvo. Vem, da tako misli večina starejših. So pa tudi, ki niso istega mnenja in to skušajo tudi zagovarjati. Jaz svojega prepričanja ne bom utemeljeval, to so storili pred menoj mnogi na veliko bolj tehten način, kot bi zmgel jaz. A vendar, kaj se da storiti, da bi zavrla to težnjo, vedno bolj razpaseno navado, da se opušta slovenski pogovorni jezik?

Dejstvo je, da naša mladina med seboj govori pretežno kasteljansko. Po eni strani lahko rečemo: naravno, logično, kakó naj govori slovensko, če nima dovolj bogatega besednega zaklada, kakó naj izraža svoja čustva in svoje probleme, če ostaja pri besedišču komaj več kot 10-letnega otroka?

Ostati le pri ugotovitvi tega dejstva in se pohujševati nič ne pomaga. To je licemersko sprenevedanje, ponavadi združeno z napotki o tem, kaj naj bi drugi storili. Vprašajmo se rajši, kaj smo storili starejši, posebno starši, da bi naši otroci oboževali svoj slovenski besedni zaklad, kakšne razumske in razpoloženske nagibe smo uporabili.

Začne se v družini. Priznajmo, do pubertete še gre. Kuhinjsko slovenščino smo starši v veliki večini nudili otrokom. Poslali smo jih v slovenske šole. Moralno se čutimo obvezane, da storimo vsaj to, že zaradi naših staršev in starih staršev. A tu se nekako neha zavest moralne zaveze.

Ugotoviti in priznati moramo pa tudi naslednje: naši mladi zakonci s svojimi malimi govore slovensko. To je naravnost ganljivo.

To so mladi starši druge ali že tretje generacije, ki obvladajo tudi samó besednjak mladoletnikov in to posredujejo svojim malim. Torej naredijo kolikor zmorejo, oziroma to, kar znajo, dajo. Ali se lahko pričakuje od njih kaj več?

Če bi rekel po špansko: „No se pueden pedir peras al olmo“ (ne

pričakujemo, da na brestu zrastejo hruške) ne bi uporabil umestne pripodobne. Gre namreč za drevo, ki rodi kilave sadove, ker ni bilo pravočasno cepljeno ali dovolj pognojeno.

Kaj moremo storiti starši in naša mladina? V prvi vrsti premalo bremo slovenske knjige. Pravzaprav sploh ne beremo več, odkar imamo televizijo. To ni samo naš, to je svetovni problem. Brez branja ne gre. Zahteva umskega napora, a ta je vsem dosegljiv. Sploh vse, kar je kaj vredno, zahteva napora. „Brez muje se še čevljev ne obuje,“ pravi slovenski pregovor.

Drug način, ki ni vsem dosegljiv, pa je, da pošljemo naše otroke za mesec ali dva v Slovenijo. Vrnili se bodo cepljeni s slovenstvom za vse življenje. Videli bodo, da Slovenija ni neka abstrakcija, da Slovenci nismo neki neizobraženi nomadi, ampak visoko kulturne narod, Slovenija prelepa dežela, slovenščina pa jezik, v katerem se da povedati vse, kar človeku leži na srcu.

Torej, ne zgražajmo se nad mladino v medsebojnih pogovorih, ampak pomagajmo jim na naraven, neprisiljen, starosti primeren način. Ne obtožujmo jih, da ne bomo izzvali odpora ali celo mržnje.

Nudimo jim kvalitetne, lepo opremljene slovenske knjige, plošče, kasete, filme na videokasetah, z aktualno, zanje zanimivo tematiko. Vsega tega je v naši osrednji knjižnici na pretek. Tako bodo mogli izpopolniti svoj besedni zaklad. Pomagajmo in navdušujmo jih, da bodo z veseljem sodelovali pri kulturnih prireditvah krajevnih domov. Dam kot zgled nedavno Balantičevo proslavo v Našem domu v San Justo, kjer je z recitacijami in petjem sodelovalo okoli 80 mladih. Navajajmo jih od otroških let, da bodo obiskovali tudi malo bolj zahtevna predavanja in prireditve, kulturne, političnega in stanovskega značaja. Dajajmo pri tem mi sami prvi zgled!

Govoriti slovensko je za nas vse naporno, tudi zame, posebno kadar mi je treba kaj tehtnega povedati na tehten način. Ne gre brez slovarjev, pravopisa, leksikona in posvetovanja pri kom, ki več vé kot jaz. Ker vem, koliko to mene stane, recimo že vsak takle govor, si ne

dovolim, da bi druge kritiziral, ki niti teh možnosti nimajo kot jaz.

Ko sem okrcal nas starše, še nekaj besed mladini, da ne bo kdo rekel, da dajem potuho.

Ne zahtevam, ampak prosim, rotim vas z vso zavzetostjo, ker menim, da imate srce za slovensko stvar, ne „mečite bisere v blato“, ne prezirajte slovenske besede. Nikoli vam ne bo žal. Ne sklicujem se na koristi, ampak na čustva in na zvestobo vrednotam slovenstva, na moralno zavezo.

Mladina, posebo tista, ki študira na univerzah, mladi zakonci, bi se morali bolj potruditi. Pomislím samó, koliko časa in truda posvečate učenju tujih jezikov, recimo, angleščine.

Naši starejši so veliko brali. Ze pred prvo svetovno vojno smo bili Slovenci visoko kulturne narod, ki je bral kot malokateri. Tukaj imamo čez 400 univerzitetno izobraženih, a upal bi si trditi, da imajo splošne kulture manj kot njihovi starši, ki so obiskovali komaj osnovno šolo. Naravnost škandalozno je, kako slabo so obiskane naše malo bolj zahtevne kulturne prireditve, recimo SKA, predavanja naših univerzitetnih profesorjev.

In končno še ena, aktualna, zelo važna stvar je, ki bi nas danes morala prebuditi in vznemiriti. Zelo pozorno sledim dogodkom, ki se zadnje mesece odvijajo v Sloveniji in jim osebno dajem veliko važnost in resnost. Slovenski narod na svoji zemlji je zopet ogrožen v svojem obstoju, kot je bil med drugo svetovno vojno in revolucijo, tokrat od strani t. i. „južnih bratov“. Njihovo nerazumevanje do slovenske posebnosti, drugačnosti, do krčevite zavzetosti za ohranitev slovenske identitete in slovenskega jezika, se vedno bolj izrojava v sovražnost in napadalnost. Balkanska krutost pa zna biti tako neumljena in brezobzirna kot nacistična ali boljšejska.

Zato slutim, da bo slejkoprej Slovenija v stiski potrebovala našo pomoč in da bo doprinos nas vseh Slovencev po svetu, starejših in mlajših, pomemben za usodo slovenstva. Bistvena preizkušnja, ki bo pokazala na našo zvestobo slovenstvu in na čistost namenov našega zdomstva, je šele pred nami.

lasten jezik, ki je sicer podoben srbskemu ali hrvaškemu, a imajo izrazito alpsko ljudsko kulturo. Zato jih njihovi jugoslovanski bratje — Srbi, Hrvatje, Bosanci, Črnogorci, Make-donci in Albanci — posmehljivo nazivajo „švabi“! Slovenci pa imajo viđen odpor do stotisoč delavcev iz južne Jugoslavije, ki so se v zadnjih desetletjih naselili v Sloveniji, kar se takoj opazi v pogovoru z njimi. Pritožujejo se, da morajo oni plačevati, kjer je potrebno v jugoslovanski državi. „Južni bratje“ pa tako malo delajo, da še svojih stroškov ne krijejo. In namesto da bi Slovence rekli vsaj „hvala lepa“, raje stalno godrnjajo čeznje ter jih tudi na vse načine ovirajo, če želijo v svoji republiki Sloveniji vpeljati bolj moderen, bolj liberalen in bolj demokratičen način življenja. Zato je odtujitev Slovencev od ostale Jugoslavije dejstvo in o tem se tudi javno razpravlja.

Urednik slovenskega časopisa „Delo“ je časnikarju Speichu dal sledeče podatke: 71% Slovencev ne zau-pa več sedanji jugoslovanski vladi.

53% Slovencev se pritožuje, da imajo v Jugoslaviji premalo samostojnosti, 58% Slovencev je prepričan, da bi imela Slovenija — če bi prišlo do secesije njihove republike od ostale Jugoslavije — veliko več razvojne možnosti, 35% Slovencev (Nadaljevanje na 2. str.)

Kot smo lahko brali v tukajšnjih časopisih, je v prejšnjem tednu vo-dja srbskih komunistov Slobodan Milošević zelo utrdil svoj položaj v Jugoslaviji, ki ga pelje naravnost na prazen Titov stolček.

Zadnji petek, 30. septembra, je predsedstvo Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije — CK ZKJ potrdil srbsko iniciativo, da do-bi republika Srbija večje nadzorstvo nad — sedaj že ne več toliko — av-tonomnima pokrajinama Vojvodino in Kosovom, kar so zahtevale od Miloševića dirgirane množice Srbov in Črnogorcev.

V tej notranji borbi za oblast in moč je torej zaenkrat zmagal Milošević. Celó do te mere, da sta dva njegova nasprotnika morala odstopi-ti od svojega položaja v predsedstvu stranke. Kot smo že poročali, je v ponedeljek odstopil Slovenec Franc Šetinc, nekaj dni zatem pa je enako odstopil od podobnega mesta Boško Krunic.

S tem, da je predsedstvo podprlo Miloševića, ima ta sedaj skoraj gotovo v rokah ves Centralni komite, ki se bo zbral 17. oktobra na sejo o pro-

blemu Kosova. Vsa Jugoslavija pričakuje, kako se bodo tam pogovorili, kajti od tega je odvisna bodoča usoda države.

Poleg notranjega srbskega problema, ki ga bodo sedaj — kot se lahko sluti — reševali s tršo roko, če ne celo z orožjem, bo centralistično usmerjeni Milošević gotovo tudi zahteval trše postopanje s slovenskimi partijskimi „liberali“, kaj šele s praviimi disidenti ali opozicijo.

V torek, 4. oktobra, se je pred jugoslovanskim parlamentom zbrali kakih 5.000 delavcev, ki so protestirali zaradi nizkih plač, katerih kupna moč se je letos znižala za 25%. Hoteli so nasilno vdreti v parlament in tudi zahtevali, da odstopi Mikuličeva vlada. Na noben način niso hoteli oditi in niso dopustili, da bi jih pomirili predsednik parlamenta ter člani zvezne vlade, dokler ni nastopil Slobodan Milošević, ki so mu vzklikali kot „drugemu Titu“. Ta jim je obljubil, da se bodo kmalu izvršile spremembe v političnem vrhu!

Tudi to je voda na njihov mlin, saj je hotel pokazati, da obvlada množice, ki jih drugi ne!

Revolucija kot oblast

8. in 9. julija so na zelo zavarovani komunistični pristavi Brdo pri Kranju upokojeni partizani in nekateri „zgodovinarji“ razpravljali o zadnjih bojih za „svobodo“. Med drugim modrovanjem se je med udeleženci razvila tragikomična polemika o tem, ali je v Sloveniji v letih 1941-1945 šlo za „narodnoosvobodilno vojno“ ali za revolucijo. Menda je povsem jasno, da so prevladale politično vplivnejše glave, med katerimi je žal tudi zgodovinar Tone Ferenc, ki so na vse mogoče načine trdile, da je potekala v Sloveniji le „narodnoosvobodilna vojna“, medtem ko naj bi bila socialna revolucija daleč v ozadju in še to samo v nekaterih primerih. To so seveda trditve brez dokazov. Te trditve tudi med Slovenci v domovini vedno bolj začenjajo omenjati kot lažne.

Prebivalstvo že ves povojni čas občuti „narodnoosvobodilne“ vrline komunistične diktature!

Ali je v času vojne šlo za revolucijo ali ne, občutimo danes vsi, Slovenci v domovini in po svetu. Vse medvojno dogajanje je bilo s strani komunistov ena sama krvava revolucija, ki je morila vse drugače misleče, ki so jim prišli v roke.

Revolucija, ki je bila le boj za oblast! Revolucija, ki je to svojo s krvjo pridobljeno oblast ohranjala na vse mogoče načine do današnjih dni. Podobno, kot vso obdobje preteklih 43 let, tako komunisti niti danes ne morejo brez tega, da ne bi poudarjali, kako „revolucija še vedno

traja“, kako je „potrebno varovati pridobitve revolucije“ ipd.

V zadnjih mesecih očitajo stalnisti iz južnih republik, da poteka v Sloveniji kontrarevolucija, kar je seveda poziv, da jo je potrebno za-črteti z vsemi sredstvi.

„Napadi na revolucijo“ so seveda napadi na oblast. Seveda ti strašni „napadi“ niso čisto nič drugega kot normalno kritično pisanje v časopisu o aktualnih problemih. Takšno pisanje je v demokratičnem svetu samoumevnost!

Izrazi revolucija in kontrarevolucija so povsem jasni šele takrat, ko jih prevedemo: **revolucija = oblast; kontrarevolucija = kritično pisanje.**

Nekdanji partizani ter režimski „zgodovinarji“ tako še naprej branijo oblast, vendar to počnejo zelo nespretno. Prav zato bodo res morali organizirati posebno diskusijo o terminih, kot je to na Brdu pri Kranju predlagala Lidija Šentjura. Verjetno že sami spoznavajo, da so neenotni stališči in še posebej pri terminologiji ter tako pogosto izničujajo eden drugega. Namreč, bolj ko so na Brdu nekateri poudarjali, da ni šlo za revolucijo, bolj v južnih republikah blebetajo o tem, da je potrebno revolucijo braniti in jo nadaljevati. Na „jugu“ so torej veliko bolj jasni. Ohranjajo in nadaljujejo z revolucijo oziroma prevedeno, ohranjajo in nadaljujejo z oblastjo. Katastrofalno početje!

Kocelj

Posredoval: V. Slemensky

OBISK POLITIČNIH SODELAVCEV

V nedeljo, 2. oktobra je prišel v Buenos Aires tajnik Slovenskega narodnega odbora, dr. Peter Urbanc s svojo ženo, gospo Leo. Prišel je iz Toronta. Dr. Urbanc je bil že večkrat med nami, da je izmenjal mnenja s svojimi političnimi somišljeniki, pa tudi z rojaki drugačnih svetovnonazorskih smeri. Razmerje med Slovensko demokratsko stranko, v kateri on deluje, in med Slovensko ljudsko stranko je bilo vedno odkrito in lojalno, kar je zlasti pomembno v teh napetih časih. Dr. Urbanca poznamo tudi iz njegovih številnih člankov v Svobodni Sloveniji in drugih slovenskih publikacijah. V petek, 7. oktobra, bo v okviru Slovenske kulturne akcije predaval o slovenski opoziciji v domovini. Imel bo pa tudi razne sestanke s svojimi političnimi

sodelavci, ki sestavljajo SNO. Dne 14. oktobra pa bo prišel iz Gorice naš politični sodelavec Vinko Levstik, hotelir v Gorici. Bralci Svobodne Slovenije ga dobro poznajo po njegovih številnih člankih, ki jih podpisuje s polnim imenom ali z psevdonimom Slemenski. Naj omenimo še to, da naše politične sodelavce in uredništva naših listov pridno zalaga s publikacijami iz zamejstva in domovine. V Levstik se bo tudi udeležil proslave slovenskega narodnega praznika dne 29. oktobra. Nimamo pa še potrdila o prihodu našega političnega sodelavca dr. Jurija Koceta iz Avstralije, ki s svojimi članki tudi večkrat sodeluje v Svobodni Sloveniji in drugih listih. Vse te drage goste prav iskreno pozdravljam.

Slovenija-Švica v Jugoslaviji

„Schweizer Illustrierte“ je resna švicarska revija, ki izhaja že desetletja in se prodaja po vsem svetu. Zato je zanimivo, da je sredi letošnjega avgusta posvetila kar dvanajst strani Sloveniji. Velike slike Bleda, ljubljanskega tromostovja in živilskega trga spremljajo manjši posnetki Postojnske jame, univerzitetne knjižnice in drugih lepih predelov Slovenije. Spremljajo jih napis, kakor „Slovenija velja za Švico v komunistični Jugoslaviji. — Dežela snežnikov, alpskih pašnikov in jezer. — Dežela pridnih, varčnih in uspešnih prebivalcev, ki stremijo po novih horizontih: več svobode, več Evrope. — Dežela, kjer tečeta mleko in med in kjer kmetje oskrbujejo meščane. — Dežela naravnih lepot ter dobrodrušnih prebivalcev, ponosnih na svojo kulturo. — Dežela bistre mladine. — Dežela, kjer se stikajo evropski vzhod in zahod ter evropski sever in jug.“

Ob zemljevidu Jugoslavije, kjer je Slovenija vidno začrtana, je Sebastian Speich med drugim tudi zapisal:

Prvi vtis obiskovalca Slovenije je: Slovenci godrnjajo in kritizirajo vztrajno in brez zadržka, a vendar izgleda, da se jim dobro godi. Mod-

no in negovano so oblečeni, dobro hranjeni in dobro informirani o vsem, kar se dogaja v svetu.

Drugi vtis pa je: O Bog, vse izgleda tako švicarsko, da bi se lahko zamenjalo s Švico. Na primer:

Pot iz Jesenic do Ljubljane se vije med gorami, skozi gozdnate doline, majhne vasi! Tu majhna tovarna, tam žaga — kakor v zgornjem Tessinu. Polja in pašniki na Gorenjskem so kakor v švicarskem Appenzellu ali Juri. Nato Ljubljana, ki izgleda kakor kakšno samozavestno in svoje zgodovine se zavedajoče švicarsko mesto, kot na primer St. Gallen, samo da je Ljubljana večja. Okrog glavnega mesta je nešteto malomeščanskih enodružinskih hiš in človek se počuti, kakor da bi se nahajal v srednji Švici! Celó slovenska obala, ki meri komaj dobre tri ducate kilometrov, izgleda bolj južno-tessinsko kakor pa mediteransko.

Republika Slovenija, ki je polovico manjša od Švice in ima okrog dva milijona prebivalcev, je nekaj posebnega in tudi hoče biti nekaj posebnega. Čeprav je povezana z balkansko državo Jugoslavijo, je pokrajinsko kot mentalitetno prežeta z zapadno Evropo. Slovenci so izredno narodnostno samozavestni. Govorijo

Dr. Peter Urbanc

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

CELOVSKI ZVON — Junij 1988

Nekaj opomb k posameznim člankom.

Vinko Ošlak, tajnik CZ, svoj protest v zadevi Borštner, Janša takole formulira: Tega puča ni pripravljala vojska, temveč tudi ves „civilni“ sektor oblasti... Kdor je desetletja mašil svojemu ljudstvu usta... Dp. p. dobra oznaka: CK ZKJ je odločil, da je čas intervenirati, topot je uporabil vojsko in še zaostрил nacionalno konfrontacijo. CK ZKS formalno protestira, istočasno pa slovenski notranji minister da na razpolago osebe, potrebno za aretacijo Janše in njegovih.

Prof. **France Bučar** podaja izvrstno analizo in razloge za današnji polom. Ko je Jugoslavija v letu 1948 s sovjetskega voza presedla na lastnega, je bila to samo zunanje politična sprememba. Njen voz namreč teče po istih kolesnicah kakor sovjetski. Gre za politični monopol partije, ki suvereno uveljavlja svojo voljo s primarnega vidika, kako za vsako ceno ohraniti svojo oblast. Sodobno razvitejšo gospodarstvo kratko malo ne more delovati, če je vkljenjeno v politični nklep. Pisec prvič govori o „proboju slovenskega koncepta“, ki ga označuje: postopen razvoj v mo-

derno družbo, ki ji ustreza drugačen političen okvir.

Komentar: Bučar samo ni točen, ko govori o presedanju voza: KPJ je bila proti svoji volji vržena iz Kominterne!

Božidar Fink: V članku o državnih skupnostih pravi, da je misel na Jugoslavijo v politični emigraciji že brezpredmetna. Citira F. Bučarja, da je Jugoslavija kot država možna samo še kot konfederacija. Pisec postavi tezo, da je pristna konfederacija skoraj neizvedljiva, ker so zgodovinske izkušnje pokazale, da konfederacija trajno sploh ne more obstajati.

Vinko Ošlak, ostro obsodi življenjske nazore Mačka Ivana, podane v „Delu“ od 28. maja 1988. Gre predvsem za zgodovinski podatek Mačka, da so se odločili likvidirati domobrance, ker je obstajala nevarnost konflikta z zahodom, in za Mačkov podatek, da je bila slovenska revolucija ena izmed najbolj humanih.

Komentar: I. Maček, nesporni vodja OZNE med revolucijo in po njej, je potrdil dejstvo revolucije, ki ji ne služi OF niti kot kamuflaža. 80 let stari slovenski Robespierre danes leži težko bolan v bolnišnici, obiskuje ga duhovnik!

SLOVENIJA — ŠVICA
(Nad s 1. str.)

radikalno odklanja komunizem, tako jugoslovanskega kakor slovenskega, čeprav priznavajo, da so nekateri slovenski voditelji zavzeli liberalni kurz z geslom „v enaindvajseto stoletje s tehnološko preureditvijo“.

Matjaž Kmecl pa je časnika rjevo vprašanje: „V Sloveniji nas mnogo spominja na Švico. Ali tudi vi opazate to sličnost?“ odgovoril: „Da, verjetno še najbolj z Rotormani, ki so tudi majhna skupina. Zanimivo pa je, da so tako oni kakor mi Slovenci skoro istočasno dobili prevode Biblije v lasten jezik.“ Na mnenje časnika, da je Slovencev vendar precej več kot Romanov (teh je okrog stotisoč), je Kmecl odvrnil: „...ampak kljub temu smo majhen narod. Konec 18. stoletja nas je bilo prav toliko, kakor danes, to je dva milijona. Takrat je bilo Norvežanov ali Fincev isto število, sedaj sta se oba naroda že podvojila, mi smo pa ostali...“

Časnikar je poudaril, da so kljub malemu številu vendar visoko kulturni narod, saj imajo Slovenci lastno literaturo, lastna založništva, radio in televizijo. Kmecl pa mu je odgovoril: „To je res, a drago je biti majhen... Slovenska vlada je leta 1987 porabila v kulturne namene 30.000 dinarjev na osebo, medtem ko so na Hrvaškem izdali le 12.000 in

v Srbiji komaj 6.000 dinarjev. Nizka naložba knjig je izredno draga. Poleg tega imamo v Sloveniji kar deset gledališč, kar je tudi združeno z velikimi stroški. A Slovenci moramo braniti našo lastno narodno identiteto in istočasno biti odprti širokemu evropskemu prostoru — v vseh ozirih.“

Časnikar Speich omenja tudi dve obliki slovenske „perestrojke“ — reakcijo Slovencev na napad vojaštva na urednik ljubljanske „Mladine“ ter novoustanovljeno „Kmečko zvezo“. V pripravi naj bi bila tudi „Zveza izobražencev“, kjer naj bi vsi sloji javno razpravljali. Ob upoštevanju mnenj vsakogar pa naj bi v bodočnosti v deželi privedlo neke vrste pluralizem, čeprav je Slovenec Doberšek hitro pristavil: „Gotovi krogi se sicer bojijo, da bi vse to privedlo v naši republiki večstrankarski sistem.“

Zunanje politično je bilo zanimivo, da so se Slovenci pridružili mednarodni organizaciji „Alpe-Jadran“.

Slovenci podpirajo privatno iniciativo in to predvsem v turizmu in gastronomiji. Omenjeni časnika je sam prepričan, da so najboljše restavracije in gostilne v privatnih rokah. Po njegovem mnenju Slovenci ne spadajo v sliko, katero si predočijo inozemski turisti, kadar se zanimajo za Jugoslavijo, to je sliko „otok, morje, sonce in čevapčiči“! Kajti Slovence tujece prijazno spre-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Protislovje se je znova pokazalo v delovanju argentinskega ustavnega življenja, ko je v četrtek, 29. septembra, vlada poslala v odbritev kongresa državni proračun za leto 1989. S tem pravzaprav radikalna vlada ni storila drugega kot le, da je izpolnila s tem, kar ustava predpisuje, namreč da mora biti proračunski csutek v kongresu sto dni pred začetkom novega obdobja.

SVET NA GLAVI

V čem je torej protislovje? V tem, da kongres do sedaj še vedno ni potrdil ne proračuna za tekoče leto 1988, niti ne vpeljanih sprememb za proračun leta 1987. Javne oblasti (vlada in kongres) torej niso na tekočem, marveč so dve leti v zaostanku s tem kar ustava predpisuje. Zakaj torej taka muja za proračun prihodnjega leta? Ker vlada skuša zadovoljiti razne zahteve zunanjih upnikov in hoče pokazati dobro voljo, seveda na področjih, ki je nič ne stanejo. Kajti, vprašanje je, koliko odgovarja resničnim zmožnostim proračunski osnutek za prihodnje leto, ki ga je vlada poslala v kongres, ko se debata v poslanski zbornici vleče ravno glede lažnosti predloženih števil in računov.

A ko govorimo o protislovju, dodajmo še eno misel. Nekaj dni za tem, točno v petek, 30. septembra, je potekel nov rok rednega zasedanja obeh kongresnih zbornic. Torej dejansko kongres redno ne more več potrditi ne preteklega, ne sedanjega, ne bodočega proračuna, če vlada ne skliče kongres k izrednemu zasedanju. Tedaj mora vlada znova naročiti poslancem in senatorjem, naj potrdijo proračun. Pričela se bodo nova zavlačevanja. Dejansko zadnje dni ne senat, ne poslanska zbornica niso redno zasedali, ker so sedaj radikalni, sedaj peronisti izostali, in tako dejansko preprečili vsakršno delovanje. Tako neodgovornost presega vsakršne pojme, in ni v skladu z resnim razlaganjem o pojmu politike.

Vrnimo se k proračunom. Svoj čas smo že omenili, da vlada potrebuje odobritev sprememb proračuna za leto 1987. Te spremembe so izredna in doslej še ne jasno razložena potrošnja fondov, katerih višina tudi ni popolnoma razvidna.

jema jo in jim nudijo na razpolago negovano in čisto potrebo — tudi v tem sličijo Švicarjem.

Glavno mesto Ljubljane pa ima po mnenju švicarskega časnika svoj poseben čar: srednjeevropska arhitektura je prijetno osvežena z novimi stavbami, ki nosijo pečat uresničene vizije genialnega stavbenika in umetnika Jožeta Plečnika.

D-ova

Veliki brat te poslušá

Kot vidimo, je slovenska Cerkev zelo priljubljena objekt za radovednost Udbinih ušes. Tako poroča Matija Grah (Mladina, št. 15; 15. aprila) kako so našli prislukovalne naprave v malem semenišču v Vipavi.

Februarja leta 1950 je tedaj vipavski dekan Ignacij Breitenberger staro župnišče v Vipavi prepustil bodočemu malemu semenišču, ki ga je 25. avgusta 1952 z dekretom ustanovil apostolski administrator dr. Michael Toroš (mimogrede: po smrti dr. Toroša so pri obnavljanju prostorov, v katerih je živel na Kapeli pri Novi Gorici, prav tako naleteli na prislukovalne naprave).

Pozno spomladi leta 1974, ko so proti koncu šolskega leta odkrili prislukovalne naprave, je semenišče vodil tretji rektor po vrsti dr. Alojzij Vetrh. Prostor, v katerem so naprave odkrili, je vogalen in se nahaja v drugem nadstropju malega semenišča. Glavnina oken v tem prostoru je obrnjena na severno stran in pod temi, na severni strani ležečimi okni, so odkrili mikrofone. Pred odkritjem prislukovalnih naprav je

(4) mikrofona sta se vili dve izolirani bakreni žici; kam sta vodili, ob najdbi niso poskušali odkriti, zato se napeljava še danes nahaja v zidovih, prav mogoče pa je, da tu ali tam tiči tudi še kak mikrofon ali transformator. Po besedah tedanjega rektorja dr. Alojzija Vetrha nikomur niti na misel ni prišlo, da bi mikrofoni in mesto, kjer so jih našli, fotografiral, napisal kakšen neformalen zapisnik ipd., da pa bi koga o tem uradno obvestili, se jim je zdelo povsem brezpredmetno. Vendar o najdbi niso molčali; zanjo so vedeli vsi profesorji, sčasoma so za naprave izvedeli tudi gojenci, o njih pa so govorili tudi ljudje v Vipavi. Odveč je torej pripominjati, da je zanje prej ali slej — bržčas med prvim — izvedela tudi vipavska policija, ki pa v zvezi s tem ni ukrenila ničesar.

Poleg omenjenih dveh mikrofonov v semenišču hranijo tudi nekaj metrov osemžilnega kabla, ki so ga našli pred nekaj leti, ko so v semenišču obnavljali električno napeljavo. Kabel je ležal pod ometom na notranji strani stene, približno en meter od tal. Ta precej nenavaden kabel sestavlja osem, najprej s papirjem, nato pa še z nitkami povitih bakrenih žic, ki so obdane še s svinčeno cevjo, v kateri ležijo. V vipav-

Kar se tiče proračuna za leto 1988, je vlada tudi poslala v kongres nekatere spremembe, ki se tičejo zlasti znižanja stroškov. Koga bo prizadelo to znižanje? Upokojence, kajti državna blagajna bo manj prispevala v pokojninski fond (kakih 700 milijonov dolarjev manj), razne javne investicije in province, katerim predvidevajo znižati denarne pošiljke tudi v skupni višini 800 milijonov dolarjev. To vse odgovarja zahtevam, ki jih je vlada prejela od mednarodnih finančnih organov. Vse v luči neodvisnosti in suverenosti.

DOKONČNO BREZ REFORME

Statistike tudi govore o višini zunanjskega dolga, ki baže trenutno dosega kar 58.000 milijonov dolarjev. To je 13.000 milijonov več kot v trenutku, ko je radikalna vlada prevzela oblast. Ni pač prevelik uspeh, zlasti če pomislimo, da je večina te vsote, namesto v produktivne investicije, šla v financiacijo obresti, ki jih država ni mogla plačati. Torej nova posojila, da moremo plačati obresti na dolg, ki ga ne moremo plačati.

Ni to edini poraz radikalne vlade. Alfonsín je moral pokopati marsikatero sanje, ki jih je imel ob nastopu, leta 1983. Med te spada preselitev prestolnice v Viedmo (obljubil je, da bo tam predal oblast novemu predsedniku), in pa ustavna reforma, ki mu je bila zlasti draga.

Pisali smo že, tudi v zadnji številki, kako so padle v vodo predvidene „vrhunske konference“ med peronisti in radikalni. Rastoča vročina komaj začete volilne kampanje je povzročila, da so pogoreli še zadnji upi predsednika. Poleg tega je bilo jasno, da si peronisti kaj drugače predstavljajo ustavno reformo, kot pa si jo je predstavljal Alfonsín. Temu ni ostalo drugega kot zadovoljiti se z dejstvom, da bo v teku več kot pol stoletja prvi ustavni predsednik, ki dokonča svoj mandat in preda oblast prav tako demokratično izvoljenemu predsedniku. To je tudi sam priznal, ko je radikalizem uradno pričel svojo volilno kampanjo.

Da zaključimo idejo o reformi, povejmo še, da je vlada uradno napravila konec s tem, da je notranji mi-

Metode so iste

Doma veliko govorijo o skupnem slovenskem kulturnem prostoru, ki naj družijo vse Slovence po svetu. To sicer pomeni slovenska partija tako, da oni lahko širijo svoje ideje kjerkoli, mi pa naših demokratičnih in pluralističnih doma ne smemo. Uvoz knjig je prepovedan, cenzura še vedno deluje.

Sedaj pa so pokazali še drugo plat

nister vsem strankam poslal pismo, v katerem je oznanil zaključek debat, in razložil da spremembe ne bo, ker ni soglasja. Peronisti so se čutili prizadete. Jasno, vsak si soglasje razlaga s tem, da drugega prepriča o svojem stališču. Tako pa do soglasja nikoli ne bo prišlo.

BOJ, STRAŠNO BESNEČ

Zanimivo je bilo zadnje dni slediti polemiki, ki se je vnela med radikali in peronisti, glede gverile. Najprej na kratko opišimo postopek, nato pa razložimo ozadje.

Menemu je bilo očitano, da peronizem pod svojim okriljem vsebuje montonersko gverilo. Menem je takoj reagiral, češ, da ima čiste roke, medtem ko da je Alfonsín kot advokat svoj čas branil gverilce, in so razni radikali (Moreau...) sodelovali pri „cordobazu“.

Polemika se lahko vleče v nedogled. Vsak lahko dokaže, da nasprotnik nima čistih rok. Montoneros so res bili svoj čas del peronističnega gibanja, in se k njemu štejejo še danes. Marsikateri radikal ima tudi svojo, precej ekstremno preteklost. A bistvo vsega tega je, da je taka polemika le past, ki jo radikali stavijo peronistom. Peronistična preteklost kaosa in nasilja je težka dediščina, ki ovira vsakega kandidata. To je bilo jasno leta 1983, in zato se radikali stalno povračajo nanjo in zbujaajo neprijetne spomine. Njim je to volilna dobrina. Po drugi strani pa, čim več polemike o preteklosti (ali o bodočnosti), tem manj polemike o sedanosti, ki je škodljiva radikalom. Poleg tega je ves „pomladanski“ plan organiziran tako, da naj država živi vsaj nekaj mesecev stabilnosti, ki bi ljudi pomirila in znova sprijaznila z radikalni.

Torej, nekoliko olepšati sedanost, ljudem pa groziti s težko preteklostjo, ki se lahko povrne, če zmagojo peronisti. To je zaenkrat radikalna taktika. Ima s tem kaj opraviti napovedan obisk Peronove vdove in bivše predsednice Isabelite? Nekateri vidijo v ozadju prste radikalne vlade. Medtem pa Menem zaupa bolj v svojo osebno privlačnost pri ljudstvu. Vendar bistri možgani, ki mu pomagajo pri volilni kampanji, že preučujejo, kako odgovoriti na to radikalno past. Boj volilni, ki se je komaj začel, kaže, da bo letošnje poletje, tja do jeseni, strašno besnelo...

njihove politike. Sedaj prihaja v Buenos Aires pet k slovenskim naseljencem Ribniški oktet. Pred kratkim so ga nekateri, ki so naivno verjeli frazi o „skupnem“ kulturnem prostoru, ponudili tudi naši skupnosti, da bi v kakem našem Domu lahko priredil svoj koncert.

Ko je bila pretresano, ali sprejmemo to ponudbo, kje ali pod kakšnimi pogoji, pa so „pravoverni“ z vseh vetrov za to zvedeli in se zavedli, da bi oktet med nami imel bolj hvaležno publiko, se bolje počutil, in pa spoznal, da le nismo taki, kot nas doma slikajo.

Zato so organizatorji v Buenos Airesu sklenili, da so naši Domovi „preveč slovenski“, pa tudi politično na drugi strani, da bi sprejeli zbor.

To je razumljivo, saj je klub staronaseljencev Triglav „slovensko-jugoslovanski“ letos pod zelo centralističnim jugoslovanskim odborom, da se spet slovenska zastava, čeprav z zvezdo, ne sme izobešati v društvu itd. Vrsta zavednih Slovencev je zato iz društva izstopila.

Tako nas njihova odločitev ni presenetila. A prišel je še drug ukaz, to pot pa direktno po telegramu iz Izseljenjske matice, podaljšane roke partije in Notranje uprave, da oktet „ne sme“ peti pri nas!

Kakšni so njihovi razlogi? Lahko vidimo, da je nekaj — beseda, drugo pa so dejanja! Dejansko se politika partije ni nič spremenila!

Po njih sadovih jih boste spoznali!

Ker pa bo Ribniški oktet priredil koncert tudi za argentinsko publiko, ga lahko slišimo in tudi pozdravimo — saj on ni odgovoren za ukaze notranje uprave — v sredo, 12. oktobra, ob 18 v zlati dvorani v Teatru Colónu.

K o n e c

MALI OGLASI

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Senk. T. E. 762-2840.

ADVOKATI

dr. Vital Asič — odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5985.

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peta. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadstr. E - T. E. 45-0820 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

POGREBNI ZAVOD

ORIENTE S.R.L. — Prevozi — Poroke — Rešilni avtomobili — Pogrebi. Za Slovence 15% popusta. Rep. O. del Uruguay 2651 (ex Camino de Cintura), San Justo, prov. Bs. As. T. E. 651-2500.

ZA DOM

POHISTVO: za jedilnice, spalnice, dnevnice sobe, moderno in angleški stil. Martin Kovacic — T. E. 765-1682.

REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0352.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje — Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave — privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov — Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

TRGOVINA

Delikatesa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Verne 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bmé. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bmé. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Marija Gorše).

SLOGA — PODRUŽNICA RAMOS MEJIA. V pritličju poslopja Sloga, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure. T. E. 658-6574 — 654-6438.

PROSLAVA SLOVENSKEGA NARODNEGA PRAZNIKA 29. OKTOBRA
IN DNEVA SLOVENSKE ZASTAVE

V soboto, 29. oktobra 1988, v Slovenski hiši

SPZ GALLUS NAM POJE

(Nad s 3. str.)

čel. Vabilo je obsegalo štirinajst dni v Bariločah za dva koncerta, drugače smo pa bili prosti. Imeli smo stanovanje na razpolago, kuhali smo si sami, vožnjo smo si morali pa sami plačati. Na žalost vsi niso mogli iti, zaradi službe ali drugih zadržanj. Kaj še drugega...

Vp: Zdjaj ste nekaj let „upokoje“...

JS: Vsa leta sem vodil arhiv, vse note sem pisal, pospravljaj note, vse to me je utrujalo, zlasti pa to, da pevci niso hodili na vaje. Vaje so bile slabo obiskane ali pa je vse drugo bilo bolj važno. Takrat sem mislil, da sem jaz ovira, da sem prestar, da ne znam z mladimi delati, in sem potem na sestanku nekako tako povedal, kakšna je situacija in pogoji, pod katerimi bi se dalo naprej delati. Eden glavnih pogojev je bil poživiti, pomladiti zbor. Kajti edini, ki so še držali, so bili „stari“ pevci. Od teh pa mnogi glasovno že niso zadoščali, kvaliteta nastopov ni bila taka, kot bi človek želel in tradicija zbora zahtevala. Nastopila je pa ravno doba, ko so začeli nastajati mladinski zbori, ki so vso mladino potegnili v svoje vrste, Gallus pa, ki bi takrat rabil mlade pevce, se je pa praktično znašel brez njih. Tako sem se umaknil. Anka je bila pripravljena prevzeti, začeli so s sestanki, se večkrat ponavljali in nekaj se je doseglo. Mladega naraščaja je zdaj precej, so še morda kake potrebe pri nekaterih glasovih, ampak dobri glasovi so tudi in mnogo dobre volje. Gledam z velikim optimizmom, da se bo zbor lahko še dolgo držal na višini, če bo ta dobra volja ostala še naprej kot zdaj.

Pogovarjal se je Gregor Batagelj

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Uraduje ob četrkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Moder).

Cena največ štirih vrstic A 12.- za enkratno objavo, za vsak mesec — 4 številke — A 40.-.

NAŠ DOM

SAN JUSTO

v nedeljo, 9. oktobra

32. OBLETNICA

- ob 8.00: somaševanje v stolnici
- ob 9.00: akademija v Našem domu: umestitev novega dušnega pastirja.
- ob 13.00: kosilo — po kosilu tekmovanja v odbojki, nogometu in balinanju.
- ob 18.00: slavnostni govor dr. Andreja Finka, nato

igra

Miklova Zala

v režiji Frida Beznika.

Za sklep: prosta zabava ob sodelovanju „ANSAMBLA“

OBVESTILA

PETEK, 7. oktobra:

Kulturni večer SKA: Predavanje dr. Petra Urbanca iz Kanade ob 20 uri v mali dvorani Slovenske hiše.

SOBOTA, 8. oktobra:

V Slomškovem domu koncert Marijinih pesmi v priredbi SPZ Gallus ob 20.30.

NEDELJA, 9. oktobra:

32. obletnica Našega doma v San Justo.

PONEDELJEK, 10. oktobra:

Celodnevno srečanje javnih delavcev ob 9. uri na Slovenski pristavi.

SOBOTA, 15. oktobra:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

NEDELJA, 16. oktobra:

Na Slovenski Pristavi v Castelarju materinski dan.

Proslava Misijonske nedelje ob 16.30 v Slovenski hiši.

SREDA, 19. oktobra:

Sestanek Lige žena-mati v San Martinu. Govori rev. Jože Škerbec: Vtisi z obiska domovine.

SOBOTA, 22. oktobra:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40 uri.

NEDELJA, 23. oktobra:

XXI Pristavski dan s celodnevnim programom.

VINKO LEVSTIK sporoča vsem prijateljem, da bo od 14. oktobra na obisku pri nas stanoval v hotelu Italia - Romanelli, Reconquista 645, T. E. 312-6361.

SOBOTA, 29. oktobra:

Proslava narodnega praznika in dneva slovenske zastave v Slovenski hiši.

Slovenska Pristava v Castelarju

vabi na

Materinski dan v nedeljo, 16. oktobra 1988

ob 9.30 sv. maša za žive in umrle mame pristavske srenje; ob 11.00 počastijo otroci in mladina svoje mame.

XXI. Pristavski dan v nedeljo, 23. oktobra 1988

s celodnevnim programom: slovesna maša skupno prijateljsko kosilo popoldne kulturni program

V globoki žalosti sporočamo, da nas je 27. septembra v 77. letu nenadoma za vedno zapustila naša dobra mama, stara mama, tašča, sestra in teta, gospa

Ivanka Trobec roj. Jereb

Prisrčna zahvala vsem kropilcem, ki so se v tako velikem številu poslovlili od naše mame. Iskrena zahvala duhovnikom za molitve ob krsti, še posebno pa Jožetu Škerbcu za vodstvo pogreba. Vsem Bog povrni!

Zalujoči: Hčerke: Tončka; Francka, mož Tone Javoršek in otroci Marjeta, Toni, Jure in Tatjana; Ivanka, mož Jernej Tomazič in otroci Monika, Sonja, Gabrijela in Damjan; Anica, mož dr. Franci Bajda in otroci Pavel, Damjan, Andreja, Luka, Alenka in Marjanca. Bratje: Janez, Jože in France z družinami; sestra Mici por. Završnik z družino ter ostalo sorodstvo.

Buenos Aires, Mendoza, Toronto, Kalifornija in Polhov Gradec.

Jožko Šavli

Nagelj - slovenska roža

(5)

Slovenski okras

Vsaj na začetku 17. stol. srečamo že tudi nagelj v književnosti, ko ga omenja v svoji „The Winter's Tale“ (1610) slavni angleški pisatelj in dramatik W. Shakespeare (1564-1616). Konec naslednjega stoletja se navdušuje nad njegovo lepoto J. W. Goethe (1749-1832) v spisu „Versuch, die Metamorphose der Pflanze zu erklären“ (1790).

Ob koncu 18. stol. je nagelj tudi že politični znak. Bel nagelj je simbol pristave francoske monarhije, rdeč nagelj pa francoske revolucije, republikanskih gibanj. V 80-ih letih prejšnjega stoletja nosijo v Franciji pristaši gibanja, ki ga vodi poslanec G. Boulanger, v duhu nacionalne veličine republikanske države. Približno v tem času si tudi socialisti izberejo rdeč nagelj za svoj znak.

Leta 1846 so v Franciji vzgojili prve nageljne, ki poganjajo in cvečijo vse leto. To je pomenilo prelomnico v zgodovini cvetličarstva. Vrsto teh nageljnov so potem zanesli tudi v Ameriko ter jih z novimi križanji še izpopolnili. Tako so postali nageljbi danes v cvetličarstvu najpomembnejša roža. Njih gojenje za trg gre v milijone primerkov.

Nagelj je danes Slovencem najbolj priljubljena roža. V slovenskem okrasu (ornamentu) je poleg srca najbolj pogosta in najpomembnejša sestavina. Slovenski okras je danes večinoma rastlinski, obogaten s starimi geometrijskimi liki, pa tudi z živalcami, npr. z metuljem. Kot povezujoča vsebina tega okrasa je bolj ali manj jasno prisotna v njem tudi valovnica oz. vitica (pokončna), ki mu daje razgibanost, kakršna ustreza liričnemu razpoloženju slovenskega človeka. Razvojna pot, ki je slovenski okras pripeljala do njegove sedanje umetniške ravni, pa je trajala skoraj tisoč let, kar lahko primerjamo z obdobjem grškega okrasa (J. Karlovšek). Kako je sploh nastal okras ali ornament?

V Evropi segajo njegovi začetki še v mlajšo kameno dobo (4000-1800 pr. Kr.), ko se razširijo simbolični krasni motivi, zlasti na ločenih izdelkih. Predstavljajo začetek simboličnega upodabljanja človeka, pri čemer prihajajo do izrazu najbolj osnovne zaznavne vrste: pega, črta, valovnica, krog, spirala, kvadrat in

zvezda. Namen upodabljanja teh prvih sveđev ni okras, pomenijo simbolično ponazoritev naravnih in vesoljnih pojavov — sveta in čarovna zamenja.

Ta znamenja so prvi korak v človekovem ponazarjanju duševnega doživljanja stvarstva. Pega oz. pika je v njegovi podzavesti prvinska zaznava na ravnini. Vse izhaja iz nje. Sámó sonce je v bistvu le ogromna pega. Sklenjena vrsta peg predstavlja črto, ki pomeni že ločnico, mejo med našim in tujim življenjskim prostorom. Iz črt je sestavljen lik, ki ponazarja zaokrožen prostor, površino nasploh. Iz likov pa sestavljajo oblike predmetov; pa tudi vso krajino, v kateri se nahajamo, omejujejo liki oz. ploskve, dejansko le dve, nebo in zemlja.

Vse te osnovne vrstine upodabljanja se zato v različnih sestavih pojavljajo v vseh starih kulturah, najsi bodo časovno in prostorsko tudi povsem ločene. Ena od razvitejših oblik valovnice, kakor je npr. meander, ne krasi samo umetnosti starih Egipta in Grčije, temveč tudi predkolumbijske Amerike. Sestavine upodabljanja so torej izraz človekovega bivanja.

Iz vsega povedanega je razvidno, da ima okras že od vsega začetka drugačno vsebino v primeri s slikami in kipi, najsi bodo te celo starejše, izhajajoče še iz stare kamene dobe (vsaj od 30.000 pr. Kr.). zastopane še zlasti s čudovito jamsko umetnostjo (Lascaux, Altamira...). Slika in kip sta le bolj ali manj ver-

varuje telesno in duševno zdravje. V tem pomenu jo srečamo v zgodovinskih kulturah Evrope ter v antiki Sredozemlja. V zgodnjem krščanstvu predstavlja s petimi kraki pet Kristusovih ran, iz katerih lije zdravje na svet. Vsa ta simbolika pa je prvotna, v sestavinah okrasja še iz iste kulture pred nekaj tisoč leti, ko se prebudi človekova notranost in s tem verovanje ter predstava o nadnaravnem duhu stvarstva.

Poleg naštetih prvih je za zgodovinsko Evropo značilna tudi valovnica. Srečamo jo že v najstarejših obdobjih, že v trakasti keramiki (predindoevropska) po 4000 pr. Kr., zatem v vrvičasti keramiki (indoevropska) ter naslednjih kulturah. Nahaja se na posodah Lužiške kulture (13. stol. pr. Kr.); to posodo s starejšim imenom nazivajo še „vendška“ (wendische Gefässe), ker je ime Vendi stara nemška oznaka za Srbe v Lužici. Ta posoda je še preprosta, še brez ušes oz. držajev in ima pogosto valovit vodoraven okras. Valovnica ponazarja gibanje, valovanje vode. Ponazarja tudi valovanje travnatih planjav ter pšenice, ko veter zaveje čez polja. Vse to gibanje je simbol življenja in rasti, naj gre pr tem za vodo ali za mlado rastlinje, pšenico za kruh ali travo za pašnik, ali pa tudi za same mladike, ki jih ponazarja vitica t. j. pokončna valovnica. S tem v zvezi je tudi prastaro obredje, ki ga imamo še iz indoevropskega časa, kakor polivanje z vodo ali tepežkanje z mladimi šibkami, kar naj bi prineslo rodovitnost, rast in s tem blagoslov.